

SƏQİFƏ HADİSƏSİ

Böhranın Başlanması

Peyğəmbərin (s) qəlblər yandıran vəfatı bir dəstəni heyrləndirdiyi kimi, digər bir dəstəni də Peyğəmbərin qabaqcadan ehtimal verdiyi kimi əl-ayağa saldı. Həzrətin xəstəliyi şiddətlənən gündən, öləcəyini ehtimal verib qüdrəti ələ keçirmək istəyənlər başlarında qorxulu fikirlər daşıyırdılar. Bu xəbər yayıldıqdan sonra Peyğəmbərin (s) dəfni haqqında azca da fikirləşməyib, həzrətin buyruqlarına azacıq e'tina etmədən ümmətin məsləhəti, xeyri ünvanıyla şura qurdular ki bu yolla Allahın son Peyğəmbərinin ümmətini rəhbərsiz yol getməkdən qoruya bilsinlər!! Onların iddiasına görə, həzrət ümmətin hidayəti üçün özündən sonra heç kəsi seçməmişdi, yaxud seçdiyi adam öz yaxınlarının içində sevilmədiyi üçün rəhbərliyin öhdəsindən gələ bilməzdi.^[1]

O günlərin danışığıları gizli sirləri ifşa etdi. Qohumluq və qəbilə təəssüblərinə, eləcə də cəhalət düşüncələrini yenidən canlandırıdı.. Məlum oldu ki, islam tərbiyəsi bəzi təzə müsəlmanların qəlb və fikirlərinə hələ də təsir etməmiş, sadəcə olaraq cahiliyyət əqidələri onların üzlərinə pərdə kimi çökmüşdür.^[2]

Ənsarın tanınmış şəxsiyyətləri Ömər in Allahın Rəsulunun (s.ə) vəfatını inkar edən qışqırıqına fikir verməyərək, Əbu Bəkr in Mədinəyə yetişdiyi vaxta qədər Səqifədə* (Xəzrəc tayfası başçıları nın məxsus danışığı yeri) bir yerə yığılaraq Peyğəmbərdən sonra müsəlmanlara başçılıq edəcək rəhbər barəsində danışığa başladılar. Onların fikrincə, hədəf barəsində düşünmək üçün əlverişli bir vaxt idi. Belə ki, Allahın Rəsulunun (s) ailəsi, seçilmiş səhabələri, o cümlədən Salman, Əbu Zərr, Miqdad və...belə bir zamanda müsibətə giriftar olmuş, Peyğəmbərin dəfninə

hazırlıq işləri görürdülər. Belə bir şəraitdə şəhərin ən böyük (Ovs və Xəzrəc) tayfaları Sə`d ibn Ubadə kimi birini müsəlmanların işlərini idarə etməyə seçə bilərsə, artıq rəhbərlik fikrində olan digərləri üçün heç bir yer qalmayacaq, yaxud aşağısı hakimiyyətin bir hissəsi onların payına düşəcəkdə.

Ənsar başçıları və Mədinə əhlinin Əli ibn Əbi Talibin (ə) rəhbərliyi barədə fikirləri və belə tələsik yığıncaq təşkil verməklə hansı məqsədləri güdmələri haqda ayrıca bəhs olacaqdır. O ki qaldı :burada deməyə

Ovs və Xəzrəcin bəzi başçıları arasında rəhbərlik sevdasında olub Əli ibn Əbi Talibin (ə) iş(1 başına gəlməsinin qarşısını almaq üçün Səqifə yığıncağına gələnləri nəzərdə almasaq, bir çoxu belə bir fikirdə deyildi. Ən çətin anlarda müşrüklərin qarşısında Peyğəmbəri müdafiə etmiş, evləri, malları və canlarını onun yolunda verib mühacirləri himayət edən Mədinə əhli Peyğəmbərin Əli ibn Əbi Talibə (ə) itaət etmə əmrinə fikir vermədən elə bir yığıncaqda iştirak edənlərdən deyildilər. O anda ənsarın çıxışlarına diqqət etdikdə məlum olur ki, onlar nə .mühacirlərin tutduğu işin, nə də Peyğəmbərin vəsiyyəti qarşısında hərəkət etmək istəmirdilər

Onların Əli ibn Əbi Talibin (ə) digər səhabələrdən üstün olması barədə heç bir şəkləri yox idi və ondan başqa heç kimi rəhbərliyə layiq bilmirdilər.[3] Bundan əlavə, bəzi mühacirlərin Qədirdən Mədinəyə qədər nifaqla dolu olan rəftarı, Peyğəmbərin (s.ə) canişini məqamını ələ keçirmək üçün siyasi bir hərəkətdən də xəbər verirdi. Bundan əlavə, Allahın Rəsulundan (s) dəfələrlə :eşitmişdilər ki

ستلقون بعدى اثرة فصبروا حتى تلقون على الحوض

Məndən sonra inhisarçılarla qarşılaşacaqsınız...Məndən sonra əzablar görəcəksiniz. (Bu zaman) qiyamətdə Mənimlə görüşənə qədər səbr edin.”[4] “Yaxın gələcəkdə qaranlıq fitnələr (ümumtimə üz gətirəcək və siz ənsar öz hüquqlarınızdan məhrum olacaqsınız.”[5]

Elə buna görə də ənsar heç bir halda mühacirlərin qüdrətə yetişməsinə razı deyildi. Onlar Əlini (ə) mühacirlərdən bilsələr də düşmən və rəqib saymırdılar. Lakin bir baxımdan onun və digərlərinin ənsar üçün heç bir fərqi yox idi. Belə düşünürdülər ki, Peyğəmbərdən sonra ənsardan savayı iş başına gələn hər bir kəsə Əli belə olmuş olsa, onları himayə, yaxud .mühacirləri ənsarın hüquqlarına riayət etməyə məcbur etmək çox çətin olacaqdır

Mühacirlərin siyasi hərəkətlərini görən bir çox ənsar, Əli ibn Əbi Talibin (ə) imamət edə (2 bilməsini qeyri-mümkün sayırdı. Belə olduqda Peyğəmbərin (s.ə) ənsar haqqında olan

məqsədlərinə qiymət verməyən bir dəstə adam iş başına gələcəkdi. Onlar bu işin həyata keçəcəyinə inanır, digər tərəfdən də öz çox saylı cəmiyyətlərinə arxalanaraq Əhli-beyt və Əli ibn Əbi Talibin (ə) himayəsi ilə qüdrət eşqində olan nüfuzlulara üstün gələ biləcəklərinə .inanmırdılar. Sonradan da bu işi həyata keçirməyə baş qoşmamalarına səbəbi də bu idi

Onlar belə düşünürdülər ki, Əli ibn Əbi Talib iş başına keçmədikdə, mühacirlərin iş başına gəlməsi üçün ənsardan heç bir üstünlüyə malik deyildir. Digər tərəfdən, peyğəmbərin (s) ənsar haqqında dediyi təriflər bu fikri təsdiqləyirdi. Həzrət dəfələrlə onların haqqında dua edərək: "İlahi, ənsarı, övladlarını və gələcək nəsillərinə rəhmət et!"^[6] Əgər camaat bir yolla, ənsar başqa (bir yolla gedərsə, Mən ənsarın getdiyi yolla gedərəm!" (buyurmuşdu.)^[7]

Elə buna görə də özlərini xilafətə başqalarından irəli bilir, lakin bu məsələyə diqqət etmirdilər ki, ilk növbədə Peyğəmbərin canişini mövzusu insanların öhdəsinə buraxılmayıb, digər tərəfdən özləri möhtac və islamdan qabaq bir-birləri ilə düşmən olmuş, islamın onların boynunda olan haqqı, onların Peyğəmbərin boynunda olan haqqından qat-qat böyükdür və yaxşı olmazdımı ki, bu gün Onun canişini məqamını kəsb etməklə öz müzdlərini islam və Allahın Rəsulundan geri !?istəmiş olsunlar

ənsar belə bir qərar qəbul etmək üçün özünü yad bilmirdi. Onlar belə göstərirdilər ki, (3 Peyğəmbərin canişinini məsələsi digər ictimai işlər kimi, tayfanın başçıları arasında olan danışqla baş tutmalıdır. Dəlilləri də Peyğəmbərin (s) böyük işlərdə Mühacir və ənsarla məşvərət etməsi idi. İndi də tayfa başçıları öz aralarından başçı seçməklə hökumətin taleyini .həll edə bilərdilər

Ovs və Xəzrəc tayfalarının çox qaranlıq və acı keçmişləri vardı. Lakin indi müştərək mənfəət, yaxud rəqib qarşısında müştərək müdafiə onları Bəni-Saidə kölgəliyinə yığmışdı, onlar .qorxduqları gələcək üçün qərar qəbul etmək istəyirdilər

Hər halda, onların olduqları mövqelərini və mənfəətlərini qorumaq üçün atdıqları düşünülməmiş addımı, islam tarixində ən böyük fitnənin və müsəlmanlar arasında heç zaman birləşməyən ictimai ayrılığın təməlini qoydu. Buna görə də Allahın Rəsulunun (s) buyuruğunun əksinə .atdıqları düşünülməmiş addıma görə xilafətdən həmişəlik məhrum oldular

.Bu düşüncənin sənəd və s. butlarını gələn bəhslərdə tanıyacağıq [1]

.F. ruği-vilayət”, səh. 161” [2]

Səqifə üstü bağlı karvansaraya bənzər bir yer olmuşdur. Bu yer əzrəclilərin yığıncaq keçirdikləri* yer idi. Bu tayfanın birinci böyüyü Səadət ibn Kə`b, sonra isə Sə`d ibn Ubadə idi. Bəni Saidə Səqifəsi ilə məşhur olubdur. (“Möcəmul-buldan”, 3-cü cild, səh. 104). Bəni Saidə Xəzrəcin nəsillərindən biridir

.Nəhcül-bəlağənin şərh-i”, İbn Əbil-Hədid, 13-cü cild, səh. 23, 14-cü cild, səh. 200 və 251” [3]

.Səhihi-Buxari” 2-ci cild, səh. 224-225” [4]

Shih - uxari” 8-ci cild, səh. 86-dan, “Əl-m. ğazi” 12-ci cild, səh. 113, “Sünən - bn Macə”, 2-” [5]
.ci cild, səh. 130

.Əl-musnəf”, Əbdul-Rəzzaq ibn Həmmam, 11-ci cild, səh. 62” [6]

. . səh. 59 [7]

Sə`d ibn Duləym ibn Harisə ibn bi Xuzəymə Bəni Saidə tayfasından Xəzrə qəbiləsinin* başçısıdır. O, cahiliyyət zamanı yazı bilənlərdəndir. O, “Əqəbə əhdi” zamanı Mədinə əhlindən olan yetmiş nəfərlə birlikdə iman gətirmişdir. Bədr müharibəsi istəməyən olmaqla bütün müharibələrdə iştirak etmişdir. (“Ə -təbəqatül-kübra”, 3-cü cild, səh. 613.) Səxavətli adam olmuşdur. Peyğəmbərin (s) Mədinədə olduğu on il müddətində hər gün O həzrət və ailəsi üçün yemək göndərmişdir. Şeyx Səduqun dediyinə görə, o xilafəti özünə istəməmiş, camaatın fikrini Əli (ə) tərəf yönəltmək istəmişdir. Oğlu Qeys şücaət, səxavət, zərət Əli (ə) və əziz oğluna olan dostluqda məşhur idi. Müaviyə ilə olan yazışmalarından, imam Həsənə (ə) qarşı olan sədaqət və fədakarlığından, Müaviyəyə olan kinəsindən bu qənaətə gəlmək olar. (“Həsən .(kist”, (Həsən kimdir) səh. 125